

Hastane Palyaçolarının Ameliyat Öncesi Dönemdeki Çocuklar ve Ebeveynlerinin Anksiyete Düzeylerine Etkisinin Belirlenmesi

The Effects of Hospital Clowns on the Anxiety Levels of Preoperative Children and Parents

SALIHA KOÇ*

Geliş Tarihi: 29.11.2011, Kabul Tarihi: 14.02.2012

ÖZET

Amaç: Teropatik mizahta kullanılan hastane palyaçolarının ameliyat öncesi dönemdeki çocukların ve ebeveynlerin kaygı düzeylerine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Bir özel hastanede acil yatışı olmayan 7 ile 14 yaş arası 64 çocuk hasta ve ebeveynleri üzerinde yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Sosyo-demografik veri formu" ve "Durumluk anksiyete ölçeği" kullanılmıştır. Ameliyat öncesi ebeveyn ve çocuklara eğitilmiş palyaço hemşireler tarafından 5 dakikalık palyaço ziyareti yapılmıştır. Ziyaret öncesi ve sonrasında ebeveyn ve çocukları durumluk anksiyete düzeyleri değerlendirilmiştir. Veriler, yüzdelik, ortalama ve standart sapma, ANOVA, t testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çocukların ve ebeveynlerin palyaço ziyareti öncesi ve sonrasında kaygı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Ameliyat öncesi dönemde bilgi verilen ebeveynlerin anksiyete düzeylerinin anlamlı düzeyde düşük olduğu, ancak çocuklarda anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Ebeveynlerin ve çocukların diğer sosyo-demografik özelliklere göre palyaço ziyareti öncesi ve sonrasındaki kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Sonuç: Ameliyat öncesi dönemdeki çocukların ve ebeveynlerin anksiyete düzeylerinin azaltılmasında hastane palyaçolarının kullanımının etkin bir yöntem olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Anksiyete; ameliyat öncesi dönem; çocuk; hastane palyaçoluğu; hemşirelik.

ABSTRACT

Objective: To determine the effects of hospital clowns used for therapeutic humor on the anxiety levels of preoperative children and parents.

Method: The study was conducted in a private hospital on 64 pediatric patients aged 7 - 14 who were not hospitalized in the emergency ward and their parents. The "Socio-demographic data form" and "State of anxiety inventory" were used for data collection. Trained clown nurses paid a 5-minute visit to preoperative children and their parents. The anxiety levels of parents and children were evaluated before and after the visit. The data was evaluated by percentage, mean and standard deviation, ANOVA, t test, Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis H test.

Results: A statistically significant difference was found in the score means in the anxiety level scores of children and parents before and after the clown visit. The anxiety levels of parents were observed to be significantly low before the operation; however, a significant difference could not be seen in the children. A statistically significant difference was not found in the anxiety level scores of parents and children before and after the visit in terms of other socio-demographic features.

Conclusion: Using hospital clowns to reduce the anxiety levels of children and parents before the operation was proven to be an effective method.

Key words: Anxiety; preoperative period; child, hospital clown; nursing.

* S Koç, Uzm.
Acıbadem Sağlık Grubu, Hemşirelik Hizmetleri Direktörü
Fahrettin Kerim Gökay Cad. No:49 Altunizade, İstanbul
Tel: 0 216 544 39 05
Faks: 0 216 340 77 09
e-posta: skoc@asg.com.tr

Giriş

Mizah; sıra dışı, abartılı, saçma olması nedeniyle eğlendirici ve gülünç olanı ya da kendi içinde tutarsız bulunamı algılama, değerlendirme ve ifade etme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Mizah aynı zamanda sürekli ciddi olma yerine olaylar ve durumların eğlenceli yönünü görebilme becerisi olup düşünce ve kültürel değerleri şaka ve takımlarla anlatan espi ya da gülmecelerdir şeklinde ifade edilebilir.^[1]

Terapötik mizah, sağlığın geliştirilmesi için yapılan espi ve şakaları içeren uygulamalardır. Terapötik mizah fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimi destekleyerek baş etmeyi kolaylaştırır. Mizah, hemşirelerin zor durumlar ve zor hastalarla etkili bir şekilde baş edebilmelerinde önemli bir rol oynar. Hemşireler mizahı kullanarak klinikte gergin ortamları azaltabilirler. Mizah hemşirelerin hastaya bakım verirken kendi yaşadıkları hayal kırıklığı, öfke ve korku duyguları ile baş etmelerine yardımcı olur, hemşireler ve hastalar arasında yakınlık duygusu yaratır ve güven duygusunun gelişimini sağlar.^[2]

Yapılan çalışmalar çocukların ameliyat öncesi dönemde yoğun anksiyete yaşadıklarını ve hastane palyaçolarının anksiyete düzeylerinin düşürülmesinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.^[3] Fakat bununla ilgili yapılmış olan çalışma sayısı oldukça azdır. Kültürel değerlerin mizah üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak Türk toplumunda da benzer sonuçların alınması saptanması önemlidir. Çocukların ameliyat öncesi dönemdeki anksiyetelerinin azaltılmasına yönelik ülkemizde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çocukların ameliyat öncesi anksiyetelerinin azaltılmasında hastane palyaçolarının kullanılabilirliğinin irdelenmesi bu açıdan oldukça önemli olacaktır. Ayrıca; mizah sadece hasta ve yakınlarının stresini azaltmak için değil, sağlık personeli için de etkileşimi pekiştirmek amaçlı kullanılabilir.^[4] Bu çalışmada; çocuk hastalarımızın ve ailelerinin ameliyat öncesi yaşadıkları kaygı düzeyini ortadan kaldırmak ya da azaltmak amacıyla terapötik mizahta kullanılan hastane palyaçolarının etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Tedavi, bakım, eğitim süreçlerinin bir parçası olan hemşireler uygulamaya aktif katılarak hem sağlık çalışanları hem de hastalar için gülmenin yaratılmasına katkı sağlayabilir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma yarı deneysel tasarımda tek grupta öntest-sontest düzeninde yapılan bir çalışmadır.

Araştırmanın Varsayımları

1. Ameliyat öncesi dönemde palyaçolar, çocuk hastalar ve ebeveynlerin durumluk kaygı düzeyinin düşürülmesinde etkilidir.
2. Çocuk ve ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine göre kaygı düzeyleri farklıdır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma özel bir hastane grubunun içinde yer alan üç hastanede 1 Nisan-30 Eylül 2006 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Operasyondan en az bir gün önce hastaneye yatırılan, Türk Tabipler Birliği ameliyat sınıflamasına göre küçük ve orta ameliyat grubundan biri uygulanan, 7-14 yaşları arasında ve genel anestezi altında ameliyat olan, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 64 çocuk ve ebeveynleri (46 anne, 18 baba) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Yedi yaş altındaki ve 14 yaş üstündeki çocuklar ile 7-14 yaş aralığındaki acil ameliyat gerektiren çocuklar ve çalışmaya katılmak istemeyen ebeveynler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Sosyo-demografik özellikler formu: Çocukların ve ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için sosyo-demografik veri formu kullanılmıştır.

Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmış olup 19 sorudan oluşmakta ve formda yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aile yapısı, kardeş sayısı, daha önce hastane ve ameliyat deneyimi, uzun süreli bir hastalığının olma durumu gibi sorular yer almaktadır.^[5-8]

Spielberg Durumluk ve Sürekli Anksiyete Ölçeği: Bu ölçek, bireylerin durumluk ve sürekli anksiyete seviyelerini ayrı ayrı belirlemek amacıyla Spielberg ve arkadaşları^[9] tarafından 1970 yılında geliştirilmiştir. Bu ölçek toplam kırk maddeden oluşan iki ayrı ölçeği içermektedir. Durumluk Kaygı Ölçeği, bireyin belli bir anda ve belirli koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesini, içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını; Sürekli Kaygı Ölçeği ise, bireyin kendini genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirmektedir. Her iki ölçek, yirmişer maddeden oluşmuştur. Maddelere verilen tepkiler 1'den 4'e kadar değişmektedir. Bu çalışmada Durumluk Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Durumluk Kaygı Ölçeği için değerlendirme aralıkları; 1 (Hiç), 2 (Biraz), 3 (Çok), 4 (Tamamıyla) şeklindedir. Ölçekteki doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları ifade etmektedir. Durumluk Kaygı Ölçeğinde 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19, 20. maddeler tersine dönmüş maddelerdir. Ölçekten elde edilen puanlar kuramsal olarak 20 ile 80 arasında değişir. Büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan ise düşük kaygı seviyesini ifade eder. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, Öner ve Le-Compte^[10] tarafından 1985 yılında yapılmıştır.

Çocuklar İçin Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği (ÇDSKE): Durumluk ve sürekli olmak üzere iki etkenli kaygı yaklaşımının 9-12 yaşlarındaki çocuklardaki belirtilerini ölçmek için Spielberg^[11] tarafından 1973 yılında geliştirilmiş ve her boyut için 20'şer madde içeren bir kendini değerlendirme aracıdır.

Her maddede bir kaygı belirtisi için 1, 2 veya 3 puan alınabilen üç seçenektan biri işaretlenir; dolayısıyla her bir boyut için 20-60 arasında bir puan elde edilir. Ölçek, 17 yaşa kadar kullanılabilir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması 1995 yılında Özusta^[12] tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada "Çocuklar için Durumluk Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır.

Palyaço Hemşirelerin Yetiştirilmesi

Ülkemizde Hastane Palyaçosu yetiştirilmesi ile ilgili bir kurs ya da bir dernek olmadığı için Amerika'da Hastane Palyaçosu Eğitici olan Petty Wooten Türkiye'ye davet edilerek eğitim vermesi sağlanmıştır. Petty Wooten konu ile ilgili 5 gün, günde 8 saat toplamda 40 saat teorik ve pratik uygulaması bulunan eğitim programını gerçekleştirmiştir. Eğitim programına, aynı özel üç hastanede en az beş yıllık hemşirelik tecrübesi olan ve bu eğitimi gönüllü almak isteyen hemşirelerden 25 kişi katılmıştır. Eğitim, 12- 16 Eylül 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Eğitimin birinci günündeki konulardan olan "palyaço karakterini keşfetmek ve kim olduğumuzu anlamak" konuları anlatıldıktan sonra bu işin kendilerine göre olmadığını bildiren 10 hemşire eğitimden ayrılmış ve eğitim 15 hemşire ile tamamlanmıştır.

Sınıf içi eğitimin kapsamında; makyaj uygulamaları, hastalara verilecek hediyeler yapma, kukla kullanılması, sihir yapma, gülmenin vücudumuza etkileri ve bakış açımızı değiştirmek, kendimizi tanımak ve dünyadaki terapötik mizah uygulamaları, dernekler başlığı altındaki konular anlatılmıştır. Eğitimin son gününde, sınıf içinde öğrenilen bilgiler, Petty Wooten gözlemciliğinde hastanelerde uygulanarak palyaçoluk hizmeti verilmiştir. Tüm palyaçolar hastaları ziyaret ederek uygulamayı gerçekleştirmiştir. Eğitim sonunda katılımcılar, Terapötik Mizah ve Uygulama Derneği (The Association for Applied and Therapeutic Humor=AATH) onaylı "Hastane Palyaçosu" sertifikası almışlardır.

Yapılan İşlem/Müdahale

Eğitilmiş ve deneyimli palyaço hemşireler, ameliyat öncesi dönemde çocuklar ve ebeveynlerini odalarında ziyaret etmişlerdir. Ortalama 5 dakika süren bu ziyarette amaç; özel kıyafeti ile sihir ve yürüyüş yaparak hasta ve yakınlarının dikkatini çekmek, onları olumsuz duygulardan uzaklaştırmaktır.

Çalışmanın Uygulanması

Çalışmada, 15 çocuk ve ebeveyn ile ön uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrası anketörlerden formların kullanılabilirliği konusunda geri bildirim alınmıştır. Anketörler, anlayamadıkları ve uygulamada katılımcılara aktarımda sorun yaşadıkları veya katılımcıların anlamadığı her hangi bir soru olmadığını bildirmişlerdir.

Uygulama, seçilen özel hastanelerin tümünde tanımlanmış olan zaman aralığı içinde toplam 64 çocuk ile o anda çocuğun yanında bulunan 46 anne ile 18 babaya yapılmıştır. Hastane palyaçoları seçilirken; palyaçoluk eğitimi almış, en az 5 ay palyaçoluk

deneyimi ve çocuklarla en az 5 yıllık mesleki deneyimi olan kişiler tercih edilmiştir. Veri toplama formları 2 aşamada doldurulmuştur:

1. aşama: Çocuklar palyaço ile karşılaşmadan ve ameliyat öncesi sakinleştirici yapılmadan en az iki saat önce, hem ebeveynler hem de çocuklarla ilk görüşme yapılarak formlar doldurulmuştur.

2. aşama: Palyaço ziyaretinden hemen sonra çocuklar ve ebeveyninin anketleri tekrar doldurulması sağlanmıştır.

Görüşmeyi yapan ve anketin doldurulmasını sağlayan kişiler de, hastane palyaçosu eğitimi almış kişilerin içinden seçilmiş ve her hastanede iki kişi olarak belirlenmiş ve bu kişilere ölçeklerle ilgili bireysel eğitim verilmiştir. Eğitim sonrası demonstrasyon yapmaları istenerek uygulama bütünlüğü ve güvenilirliği kontrol edilmiştir. Anketin uygulanmasında; çocuk ve ailelerine formun verilerek doldurulması ya da anketörün soruyu okuyup verilen cevabın işaretlenmesi şeklinde doldurulması olarak iki yöntem kullanılmıştır. Anketlerin doldurulma süreleri yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma öncesinde araştırmanın yapılacağı özel hastaneler grubunun etik kurulundan onay alınmıştır. Uygulamanın yapıldığı özel hastanelerin prosedürlerinde, "hastaya yapılacak her işlemde önce hastanın ya da ailesinin onayı alınır ve ameliyat öncesinde tüm hasta ve hasta yakınları işlem hakkında bilgilendirilmelidir" kuralı mevcut olup bu uygulama için de ailelerden izin alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Bu çalışmada veri kodlama ve değerlendirme işlemleri bilgisayar aracılığıyla SPSS 13 programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde yüzdelik, ortalama ve standart sapma, ANOVA, t testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan ebeveynlerin %71.9'nu (n:46) annelerin, %28.1'ini (n:18) babaların oluşturduğu, ebeveynlerin büyük bir kısmının 35-44 yaş aralığında olduğu; babaların %48.4'ünün üniversite mezunu, annelerin ise %40.6'sının lise mezunu olduğu, babaların büyük kısmının serbest meslek mensubu, annelerin ise ev hanımı olduğu görülmüştür.

Çocukların büyük bir kısmının erkek, 7 yaş grubunda ve yaş ortalamasının 9.03±1.99 olduğu saptanmıştır. Çocukların %84.4'ünün ilköğretim öğrencisi olduğu, birinin eğitim almadığı, birinin ise özel eğitim almakta olduğu, beş çocuğun okul öncesi eğitime devam ettiği ve üçünün lise eğitimi alıyor olduğu belirlenmiştir. Çocukların %89.1'inin çekirdek ailede yaşıyor olduğu, büyük kısmının bir kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir.

Ebeveynlerin palyaço ziyareti öncesi durumluk kaygı puan

ortalaması 41.88 ± 7.90 bulunurken, ziyaret sonrası kaygı puan ortalaması 39.48 ± 8.71 bulunmuştur. Ebeveynlerin ziyaret öncesi

Tablo 1: Ebeveynlerin Palyaço Ziyareti Öncesi ve Sonrasında Durumluk Kaygı Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n= 64)

Kaygı Puanları	\bar{X}	t	p
Palyaço ziyareti öncesi	41.88 ± 7.90	1.92	<0.05
Palyaço ziyareti sonrası	39.48 ± 8.71		

ve sonrası kaygı puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.05$) (Tablo 1).

Çocukların palyaço ziyareti öncesi (34.81 ± 8.39) ve sonrasında (29.08 ± 6.70) kaygı envanterinden aldıkları puan ortalamaları

Tablo 2: Çocukların Palyaço Ziyareti Öncesi ve Sonrasındaki Durumluk Kaygı Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n= 64)

Kaygı Puanları	\bar{X}	t	p
Palyaço ziyareti öncesi	34.81 ± 8.39	5.73	<0.001
Palyaço ziyareti sonrası	29.08 ± 6.70		

istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı bulunmuştur ($t = 5.73$; $p < 0.001$) (Tablo 2).

Palyaço ziyareti öncesi ve sonrası annelerin durumluk kaygı puan ortalamalarının babalara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak yapılan istatistiksel analizde anne ve babaların kaygı puanları arasında fark olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Palyaço ziyareti öncesinde, annelerin eğitim durumuna göre kaygı puan ortalamaları karşılaştırıldığında, farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p > 0.05$); babaların eğitim durumuna göre kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı fark olmamakla

birlikte okuma yazma bilmeyenlerin en yüksek kaygı puanına sahip olduğu belirlenmiştir (ort:51.00). Palyaço ziyareti sonrası ebeveynler ile görüşmede ise (ort:50.00) lisansüstü eğitimi olanların en yüksek kaygı puanını aldığı belirlenmiştir.

Ebeveynlerin yaş ve meslek gruplarına göre aldıkları kaygı puan ortalamaları arasında fark bulunmamıştır. Ebeveynlerin yaş gruplarına göre puan ortalamalarına bakıldığında; palyaço ziyareti öncesi görüşmede 24-34 yaş grubundakilerin kaygı puanı 40.00 ± 8.90 , 35-44 yaş grubundakilerin 42.88 ± 7.66 ve 45-54 yaş grubundaki ebeveynlerin 39.33 ± 6.62 bulunurken, genel ortalama 41.88 ± 7.90 olarak bulunmuştur. Palyaço ziyareti sonrası yapılan görüşmede ise 24-34 yaş grubundakilerin puanı 40.47 ± 7.82 , 35-44 yaş grubundakilerin 40.05 ± 8.91 ve 45-54 yaş grubundaki ebeveynlerin 33.00 ± 7.82 olarak saptanmış ve genel ortalama 39.48 ± 8.71 olarak belirlenmiştir. Palyaço ziyareti sonrası yapılan görüşmede elde edilen kaygı puan ortalamaları ziyaret öncesine göre düşük olmakla birlikte ebeveynlerin yaş gruplarına göre kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Ebeveynlerin hastalık hakkında bilgilendirilme durumuna göre kaygı puan ortalamaları karşılaştırıldığında; istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş ($p < 0.05$) ve hastalık hakkında bilgilendirilenlerin palyaço ziyareti öncesi ve sonrası puan ortalamaları (41.21 ± 7.76 ; 39.26 ± 8.81) daha düşük olarak saptanmıştır.

Palyaço ziyareti öncesi ve sonrasında çocukların yaşlarına göre kaygı envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Cinsiyete göre kaygı puanlarına bakıldığında; palyaço ziyareti öncesi kız çocuklarının kaygı puanı ortalaması 35.00 ± 7.72 iken, ziyaret sonrası görüşmede ise kaygı puanı 28.95 ± 7.42 bulunmuştur. Erkeklerde ise ziyaret öncesindeki kaygı puanı 34.73 ± 8.74 , ziyaret sonrası 29.13 ± 6.46 olarak belirlenmiştir. Kızların aldıkları kaygı puanlarının erkeklere göre daha yüksek olmakla birlikte aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

Çocukların aile yapılarına göre kaygı envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Bununla birlikte palyaço ziyareti sonrasında görüşmede çekirdek (38.89 ± 8.86) ve bölünmüş

Tablo 3: Ebeveynlere Göre Durumluk Kaygı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaygı Puanları	Yakınlık Derecesi	n	\bar{X}	t	p
Palyaço ziyareti öncesi	Anne	46	41.89 ± 8.02	0.027	$p > 0.05$
	Baba	18	41.83 ± 7.81		
Palyaço ziyareti sonrası	Anne	46	39.80 ± 9.51	0.553	$p > 0.05$
	Baba	18	38.67 ± 6.39		

aileye sahip olan çocukların (46.00±6.08) kaygı puanlarında düşme gözlenirken, geleneksel aile yapısına sahip olanların (43.00±6.16) ortalama puanı aksine yükselmiştir. Çocukların eğitim durumları ve kardeş sayılarına göre kaygı envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Hastalık hakkında bilgilendirilme durumuna göre kaygı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Bununla birlikte palyaço ziyareti öncesi ve sonrasında, hastalık hakkında bilgi verilen çocukların kaygı puanlarının (36.00±8.43; 29.15±7.37) bilgi almayanlara (32.96±8.15; 28.96±5.64) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Ebeveynlerin ve çocukların ziyaret öncesi ve sonrası kaygı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ebeveynlerin ziyaret öncesi kaygı puanlarının (41.88±7.90) ziyaret sonrası kaygı puanlarından (39.48±8.71) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, ameliyat öncesi ebeveyn ve çocuklara uygulanan palyaço ziyaretinin etkinliği ile açıklanabilir. Vagnoli ve arkadaşları^[7] tarafından yapılan çalışmada, palyaço ziyareti uygulanan grubun kaygı puanlarının (73.10 ± 24.96) ziyaret yapılmayan gruba göre (77.85 ± 19.19) daha düşük olduğu rapor edilmiştir. Bu yöntemin kullanılması çocukların anksiyete düzeylerini azalttığı için dolaylı olarak da ebeveynlerin anksiyetesinin azaldığı söylenebilir.

Palyaço ziyareti öncesi ve sonrası görüşmeden elde edilen annelerin kaygı puanları babalarınkinden yüksek olmakla birlikte, kaygı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Messeri ve arkadaşlarının^[13] çalışmasının sonuçları bizim çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmada, annelerin kaygı puanları babalarınkinden yüksek bulunmuştur ve gerekçe olarak ta annelerin bu süreçte sürekli olarak çocukların yanında olmaları gösterilmiştir.

Ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine göre aldıkları kaygı puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Hastalık hakkında bilgilendirilenlerin hem ziyaret öncesi hem de ziyaret sonrası kaygı puan ortalamaları daha düşük olarak saptanmıştır. Shirley ve arkadaşlarının^[14] yaptığı çalışma sonuçları bizim çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermekte olup bilgi verilen grubunun kaygı puanlarının düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak yaş, meslek ve anne-baba olma durumlarına göre kaygı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, eğitim durumu, aile yapıları, daha önce ameliyat geçirme durumu gibi sosyo-demografik özellikler yönünden aldıkları kaygı puan ortalamaları karşılaştırılmış ve aralarında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar literatür ile uyumludur.^[4,11,13-15] Çocukların cinsiyetine göre kaygı envanterinden alınan puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamakla birlikte her iki

görüşmede de kızların aldıkları kaygı puanlarının erkeklere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Ercan'ın^[5] yapmış olduğu çalışmada da kız çocuklarının erkeklere göre kaygı ölçeğinden yüksek puan aldıkları rapor edilmiştir.

Ebeveynlerden farklı olarak çocukların bilgilendirilme durumuna göre kaygı puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Ercan'ın^[5] yapmış olduğu çalışmada; tek başına bilgi verilen, anneleriyle birlikte bilgi verilen çocuklar ile sadece görüşme yapılan çocukların müdahale sonrası anksiyete düzeyleri kontrol grubundaki çocuklardan anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur.

Sonuç

Bu çalışmada, ameliyat öncesi dönemde uygulanan palyaço ziyaretinin hem ebeveynlerde hem de çocuklarda durumluk kaygı düzeyini düşürdüğü belirlenmiştir. Cerrahi girişime bağlı olarak ebeveyn ve çocukların yoğun anksiyete yaşadıkları göz önünde bulundurulduğunda; çocuk hasta ile birlikte mutlaka ailenin de ele alınması ve anksiyetenin azaltılmasına ilişkin farmakolojik yöntemlerin dışındaki yöntemlerin araştırılması ve kullanılması önerilir. Ayrıca çocukların kaygı düzeylerinin düşürülmesinde sadece cerrahi girişimlerde değil uzun süreli hastalıklar ve hastaneye yatışta hastane palyaçosu uygulamasının etkinliğinin araştırılması ve diğer hastanelere de yaygınlaştırılması, daha fazla araştırma yapılacak ortamlar yaratılması önerilir.

KAYNAKLAR

1. Asteld Kurki P, Isola A. Importance of humour to client- nurse relationships and client- well- being. *International Nursing and Practice* 2001; 1:119-25.
2. Aydın A. Hemşirelik ve mizah. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 2005; 9:1-5.
3. Vagnoli L, Caprilli S, Robiglio A, Messeri A. Clown doctors as a treatment for preoperative anxiety in children: a randomized, prospective study. *Pediatrics* 2005; 116: 563-7.
4. Wooten P. Laughter as therapy for patient and caregiver. 1st ed. Philadelphia: Lippincott; 1993. p.45-78.
5. Ercan S. Relationship between psychological preparation, preoperative and postoperative anxiety and coping strategies in children and adolescent undergoing surgery. Middle East Technical University, The Graduate School of Social Sciences, Master Thesis. Ankara: 2003.
6. Sabuncuoğlu O. Marmara depreminde etkilenen iki ayrı bölgede ergenlerde depresyon, kaygı ve davranış. *Klinik Psikiyatri* 2003; 6:189-97.
7. Vagnoli L. Preoperative anxiety in children eased by clown doctors. *The Brown University Child and Adolescent Behavior Letter* 2006; 22:1.
8. Wooten P. Making humor work: Results of the JNS humor study. *Journal of Nursing Jocularly* 1993; 4:7-8.
9. Öner N. Türkiye'de kullanılan psikolojik testler. 3.baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları; 1973.

10. Öner N, Le Compte A. Süreksiz Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri el kitabı.1.baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları; 1985.
11. Spielberger CD. Preliminary manuel for the State-Trait Anxiety inventory for children. Palo Alto: Consulting Psychologists Press; 1973.
12. Özusta Ş. Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri'nin uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Türk Psikoloji Dergisi 1995; 10:32-44.
13. Messeri A, Caprilli S, Busoni P. Anaesthesia induction in children: a psychological evaluation of the efficiency of parents' presence. Pediatric Anesthesia 2004; 14:551-6.
14. Shirley PJ, Thompson N, Kenward M, Johnsto G. Parental anxiety before elective surgery in children: a British perspective. Anaesthesia 1998; 53(10): 956-9.
15. Montgomery Dossey B, Keegan L. Holistic nursing. 5th ed. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers; 2009. p.239-49.